

لیکونکی : اندریو کریبکو (Andrew Korybko).
منبع او دخپریدو نیټه : گلو بال ریسرچ «2022-06-10» .
ژباړونکی : پوهندوي دوکتور سید حسام «مل» .

واشنگټن پر پاکستان باندې فشار راوړی چې د چین پاکستان د اقتصادي دهلیز (CPEC) په اړه بیا له سره خبرې وکړي

Washington Pressures Pakistan to Renegotiate the China Pakistan Economic Corridor (CPEC)

دچین ، آمریکا او پاکستان بیرقونه

پاکستان باید دمتحده ایالاتو تر کنټرول لاندې IMF اود چین ترمنځ په دې اړه پریکړه وکړي چې له دغو دوو څخه کوم یو کولی شي چې د پاکستان داوسنی افلاس په مخنیوي کې خورا واقعی مرسته وکړي او په دې توګه د دویمې نړیوالې جګړې ترټولو ګډوډي لسيزې په اوږدو کې راهیسې چې پاکستان ددې ګډوډی سره مخامخ وه د دوی یعنی دچین اود امریکې د لوړ اقتصادي - مالي سره په لرلو شریک شي.

دا هم د یادولو وړ ده چې پاکستان او چین په تیر سپټمبر کې موافقه وکړه چې د CPEC انرژي معاملي پورې اړوند د تعرفو او مالیاتو پالیسي نه بدلوي نوکه چیرې دوی د متحده ایالاتو تر کنټرول لاندې د IMF تر فشار لاندې ددې شرایطو د بیا کتنې هڅه وکړي نو دپاکستان نوي چارواکي به د پخواني حکومت په خبره بیرته ولاړ شي کوم چې

ددوی دهغو اود نظریا تو په ریا کي به د پخواني لومړي وزیر دا دعا اعتبار ر لا پراخه کړي کوم چې دوی د هغه مخکینی دولت په وړاندې د متحده ایالاتو په مرسته دیو تنظیم شوي یا انتخابی رژیم بدللوکي د یوې برخې په توگه واک ته رسیدلي کوم چې دغه درژیم بدلول په پاکستان کي پخواني رژیم ته د هغه د خپلواک بهرنی پالیسی سزا ورکول وه چې ترسره شو. نو په هر صورت چین د پاکستان ستر ستراتیژیک ملگری دی او د روسیې تر څنگ د څو قطبي نړیوال نظم دوه گوني انجینونه یا **موتوری** دي، نو اسلام آباد باید په دې برخه کي ډیر احتیاط وکړي.

هر ناڅاپه حرکت په ورته وخت کي چې ځان د متحده ایالاتو د فشارونو سره سم د دې لپاره وړاندې یا نژدې کړي چې د هغه تورونو څخه وروسته کوم چې دوی (یعنی دا نوی پاکستانی مقامات) د امریکا لخوا واک ته راوړل شوي ترڅو د پاکستان لوی ستراتیژیک بیا رغونه د پخواني لومړي وزیر **عمران خان** د څو قطبي محافظه کاره حاکمیت (MCS) لارښوونو څخه لیرې کړي او د **واشننگتن** د ځاني گټو په لور یو قطبي لیبرال - گلوبلیست ځواک ته لاره اواره کړي، نو په دې صورت کي به د نوي حکومت شهرت ته نه جبران کیدونکي زیان ورسوي. د اړوندې اندیښنې په توگه، د سری لنکا ولسمشر **گوتاپایا راجاپاکسا** یوازې څو ورځې مخکې په دې نظر وو چې په جنوبي آسیا کي د **چین** علاقه د کمیدو په حال کي ده، په شمول د پاکستان، چې د BRI مهمې پروژې کوربه توب کوي.

د هغه په وینا، "زما تحلیل دا دی چې **چین** خپل ستراتیژیک تمرکز سویل ختیځ آسیا ته اړولی دی. دوی یعنی چینی مقامات په **فیلیپین**، **ویتنام** او **کمبودیا**، هغه سیمه او افریقا کي ډیرې ستراتیژیکې گټې ویني. دوی په دې سیمه کي لږ دلچسپي لري. زه نه پوهیږم چې زه سم یا غلط یم، حتی په پاکستان باندې یی تمرکز کم شوی دی. دا ښيي چې دلته د دوی علاقه د پخوا په څیر نه ده. د دوی علاقه دوو نورو برخو ته هم تللي ده.»

پداسې حال کي چې دا د اوس لپاره د هغه (د سریلانکا ولسمشر) شخصي نظر پاتي دی یا اندیښنه دي ځکه چې دا په معقول ډول لا تر اوسه نه دی تایید شوی، سره له دې چې د **سریلانکا** او **پاکستان** په څیر په **چینا بی** شریکا نوکي وروستي اقتصا دي او سیاسي کرکیچونو څخه به یو معقول مشاهده کیدی شي چې بیجینگ د خپلي ستراتیژي بیاکتني ته لاره هواره کړي.

. د پخوا په څیر د سویلي آسیا د تمرکز پرځای، د **چین** دخلکو جمهوریت به په حقیقت کي د BRI تمرکز گاونډیو آسیان (ASEAN) او منځنی آسیا ته واړوي، کوم چې **لومړی** یې خورا لوی او باثباته بازار لري پداسې حال کي چې **دویم** کولی شي **چین** له **ایران** او **ترکیې** سره وصل کړي. افریقا د تل په شان، د **چین** د هر اړخیز نړیوال مشا رکت د هغو یو لومړیتوب دی، ځکه چې نه په دې پیړی کي له بلې پرته په دوامداره توگه وده نه شي کولای، په دې معنی چې نه به **افریقا بی** پیړی وي او نه هم د **چین** پیړی، خو په ډیر

احتمال سره به د **افریقا او چین** پیری وي. د دوی هڅې بریالی دي. که څه هم جنوبي اسیا **د چین** او په ځانگړې توگه د پاکستان د CPEC لپاره مهمه ده، خو وروستيو ناڅرگندتیا بنایي په نسبي ډول د دې گټې کمی کړې وي.

که دا مشاهده حتی تریوي اندازې سمه وي، نو دا به وړاندیز وکړي چې پاکستان د متحده ایالاتو تر کنترول لاندې IMF لخوا د کرکیچ بنکر یا بناخ ته اړ شوی چې له مخې یې باید د صفر مقدار انتخاب وکړي .

په ساده ډول، پاکستان باید د نړیوالې مالي ادارې اود د واشنگتن لخوا د غیر مستقیم ډول غوښتنو ترمینځ په پیروی سره یو انتخاب وکړي په دې توگه له **چین** سره اړیکې پیلې کړي او یا هم هغه هیواد رد کړي چې د هغه نوي حکومت سره یې د اړیکو بڼه کولو لپاره چې لیزر (یعنی دلیر دورانگی سره درملنه) متمرکز دی، احتمال لري د روغې جوړې فرصت له لاسه ورکړي. خو په ډاډ سره د خلکو جمهوریت سره خپلې ښې ستراتیژیکې اړیکې ساتي .

د پښو د سلسلې په اړه د پخواني لومړي وزیر **خان** مخکیني خبرداری په پام کې نیولو سره چې د هغه هیواد پای په خورا خراب حالت کې کیدې شي د خطر کچه لوړه نشي. **د هغه په خبره:**

که چیرې تاسیسات سمې پریکړې ونکړي نو زه په لیکلي ډول ډاډ ورکوم چې دوی او اردو به له منځه یوسي ځکه چې که چیرې هیواد افلاس شي نو څه به پېښ شي. پاکستان د نابودی پر لور روان دی. که داسې وشي نو کومه اداره به [بد تره] زیانمنه شي؟ پوځ وروسته له دې چې ووهل شي یا تر کلک ضربې لاندې راشي، نو له مونږ څخه به څه امتیاز واخیستل شي؟ اتومي بې وسلې کول. که دا وخت سمې پریکړې ونه شي نو هیواد به د ځان وژنې په لور روان وي. د دې لپاره چې دا سنا ریو څومره د اندېښنې وړ وي، دا یقینا د اعتبار وړ ښکاري، په ځانگړې توگه هغه کرکیچ ته په پام سره چې پاکستان د راپور له مخې د متحده ایالاتو تر کنترول لاندې IMF لخوا اړ شوی. دا د هیواد په نظامي او استخباراتي جوړښتونو باندې ډیر فشار راوړي، چې په ټولیزه توگه د پاکستان په ژبه کې د "اسټیبلشمنټ" په نوم یادېږي، ترڅو ژر تر ژره پریکړه وکړي چې کوم گام پورته کړي. په هر صورت، ستونزه دا ده چې په دې وروستيو کې د پخواني لومړي وزیر **خان** په وړاندې د بې اعتمادۍ د وړاندیز څخه وروسته چې هغه ادعا کوي چې د متحده ایالاتو لخوا تنظیم شوی و، په ناڅاپي ډول د "بې طرفی" دریځ په اخیستو سره د هیواد په اداره کولو کې د خپل پخواني رول څخه د وتلو پریکړه وکړه . .

د پاکستان په تاریخ کې په داسې یو مهم پړاو کې د عملي کولو لپاره بنایي دا نوی دریځ غوره نه وي ځکه چې اسټیبلشمنټ مخکې ادعا کړې وه چې CPEC د ستراتیژیکو گټو یو نوښت دی چې د هیواد د ټولو برخه اخیستونکو بشپړ ملاتړ لري. د دې په پام کې نیولو سره، د دوی دوامدار "بې طرفي" ممکن د ځینو څارونکو لخوا تشریح شي - او په ځانگړې توگه په **چین** کې - د هر هغه څه د تایید تصویب په توگه چې نوی حکومت د متحده ایالاتو تر کنترول لاندې IMF د راپور شوي غوښتنې په اړه پریکړه کوي چې د CPEC انرژي معاملي بیا خبرې اترې وکړي. د مداخلې په ناکامی او د امکان تر حده د لویدیځ فشارونو سره سم دوی ته اجازه ورکولو سره، تاسیس ممکن په ناڅاپي توگه **چین** ته یو ډیر ستونزمن سیگنال واستوي.

د خلکو جمهوریت ممکن سمدلاسه شک وکړي چې د پخواني لومړي وزير **خان** د ادعاوو تر شا د اعتبار خبره شتون لري چې د هغه ځای ناستي د متحده ایالاتو لخوا ترتیب شوي رژیم کې د بدلون د یوې برخې په توګه واک ته رسیدلي ترڅو د هغه خپلواکه بهرنی پالیسي بدله کړي که چیرې دوی ناڅاپه د پخواني حکومت موافقې ته د شرایطو د ساتلو لپاره بیرته لار شي. د CPEC د انرژي معامله د IMF له لارې د امریکا غیر مستقیم فشار لاندې ده. **د چینا یا نو** ته اشاره کولی شي چې نوی حکومت د متحده ایالاتو په مشرۍ د لویدیز ULG نړۍ لید سره د روسیې او چین په مشرۍ د MGS په پرتله ډیر سمون لري. برسېره پردې، بیجینګ ممکن دا باور هم وکړي چې تاسیسات یا استیبلشمنټ په کلکه د دې ستراتیژیک بیارغونې ملاتړ کوي .

که دا سنا ریور را منځته شي، نو د سریلانکا د ولسمشر **راجاپاکسا** نظرونه چې په جنوبي اسیا کې د **چین** د کمې علاقې په اړه ادعا کړی وه، لږ تر لږه د پاکستان په اړه به د باور وړ وي. د خلکو جمهوریت به په ټول احتمال سره د پاکستان نوی حکومت او د دوی د تاسیساتو ملاتړي بې اعتباره وګڼي، په دې توګه به په بالقوه توګه د BRI تمرکز له هغه هیواد څخه لیرې او منځنی اسیا ته واړوي لکه څنګه چې داسې ښکاري چې دا لادمخه د اقتصادي اړیکو د پراختیا لپاره د کار کولو په بهیر کې دی. او په سیاسي لحاظ باثباته ایران او ترکیه. پاکستان او CPEC به بې له شکه تل مهم پاتې شي، مګر دوی به نور په BRI کې "د مساوي په منځ کې لومړی" نه وي

په دې تحلیل کې شریک شوي ستراتیژیک بصیرت ته په پام سره، دا روښانه ده چې پاکستان د امریکا لخوا ددوه ګوني کړکېچ په ښکروونکي اچول شوی دی. داباید د پخواني لومړي وزير **خان** د هوشدار خبرداری سره سم د خپل اتومي پروګرام بشپړتیا ساتلو لپاره په بیړني ډول د خپل راتلونکي افلاس مخه ونیسي، مګر دا باید د متحده ایالاتو تر کنټرول لاندې IMF او **چین** ترمنځ هم پریکړه وکړي چې په دې دواړو کې کوم یو واقعیا کولی شي. په دې کار کې ورسره مرسته وکړي او په دې اساس د هغوی د لور اقتصادي-مالي شریک شي چې په دې توګه د دویمې نړیوالې جګړې راهیسې ترټولو ګډوډي لسيزه وه. دا په دې مانا ده چې پاکستان اړ دی چې د صفر یو مهم انتخاب وکړي چې سترې ستراتیژیکې پایلې به یې د راتلونکو کلونو لپاره تکرار شي.

د مقالې د لیکونکي په اړه څو کرښې :

اندريو کوربيکو یو امریکایي مسکو کې میشته سیاسي شنونکی دی چې په افرو یوریشیا کې د متحده ایالاتو ستراتیژي، د ورېښمو د نوي سرک ارتباط لپاره د چین د یو کمربند یو سرک نړیوال لید، او هایبرډ جنګ کې تخصص لري. هغه د نړیوالو څیړنو لپاره په مکرر ډول مرسته کوونکی دی.

----- **په پوره درناوي «2022-06-13»**